

eenendertigste zondag door het jaar B
4 november 2018

Vindt u het niet wat merkwaardig, dat uitgerekend een schriftgeleerde naar Jezus toekomt met een vraag over de Schrift? Dat is toch frappant, dat iemand verondersteld wordt voldoende onderlegd te zijn in het Woord van God, bij Jezus informeert naar het allereerste gebod? Je zou zeggen: zo iemand zou zelf het antwoord moeten kunnen weten.

Dat is waar. Maar misschien getuigt het juist wel van grote wijsheid wanneer zo'n geleerde vragen durft te stellen. Vragen stellen hoort bij het leven. Dag Hammarskjöld schrijft aan het begin van zijn boek 'Merkstenen': 'Aldoor vragend zal ik aankomen'. Het lijkt te horen bij het leven. Vragen stellen, zoeken, speuren naar een mogelijk antwoord. Ons leven is een vragen, een 'misschien'. Nooit houdt dat op. Sterker nog: het wordt pas bedenkelijk, wanneer er geen vragen meer worden gesteld, wanneer er alleen eigen vermeende zekerheden zijn. Dan is er ook geen gesprek meer mogelijk, geen dialoog, geen ontmoeting van hart tot hart.

De schriftgeleerde uit het evangelie is thuis in de Schrift, zo mogen we veronderstellen. Maar met zijn vraag zoekt Hij Jezus te ontmoeten. Hij is overigens niet de eerste die Jezus vragenderwijs benadert. Wie het evangelie van Marcus één bladzijde terugslaat, ontdekt al gauw dat nog anderen naar Jezus toekomen. Ze hebben ook hun vragen. Maar niet om te ontmoeten en te verbinden. Ze zijn eropuit om Jezus te vangen op grond van een of andere uitlating.

Het begint er al mee dat de hogepriesters, de schriftgeleerden en oudsten aan Jezus vragen krachtens welke bevoegdheid Hij handelt. Dat wimpelt Jezus af met een wedervraag: komt het doopsel van Johannes van de hemel of van de mensen? En daarmee zijn ze in een lastig parket verzeild geraakt. Want ze hechten geen geloof aan Johannes, dus kunnen ze ook niet beweren dat hij door de hemel is gezonden. Maar van de mensen komt zijn doopsel ook niet; het volk houdt Johannes voor een profeet. En dus kunnen ze geen antwoord geven.

Dan vertelt Jezus een verhaal over een wijngaard die aan wijnbouwers is toevertrouwd, maar de dienaren van de landeigenaar worden allen mishandeld of gedood, en het komt zelfs zover dat zijn eigen zoon wordt omgebracht door de dienaren. De hogepriesters, schriftgeleerden en oudsten begrijpen maar al te goed wie die slechte dienaren zijn, en dus wordt Jezus voor hen een steen waaraan ze zich stoten, een rots waarover ze struikelen.

Ze sturen Farizeeën en Herodianen op Jezus af om te vragen of ze wel of geen belasting aan de keizer moeten afdragen. Maar ook hen weet Jezus van repliek te dienen. En er komen Sadduceeën die proberen Hem te vangen op het geloof in de

verrijzenis, welke in hun ogen onmogelijk is. Maar Jezus maakt hen duidelijk dat hun blik vertroebeld is en God altijd en overal een God is van levenden.

Al deze mensen stellen dus vragen aan Jezus. Maar geen van allen met een open houding, uitnodigend en verdiepend, oprecht en hartelijk. Hun basishouding is gesloten en zelfs uitgesproken vijandig. Zo niet deze schriftgeleerde. Als een echte onderzoeker blijft hij speuren, bevragen, vorsen. Natuurlijk kent hij de geboden. Maar wat is nu werkelijk het allereerste, het belangrijkste, het ijkpunt?

En dan komt dat prachtige antwoord van Jezus: ‘Hoor Israëll. De Heer is onze God, de Heer is één. Gij zult de Heer uw God liefhebben met geheel uw hart, met geheel uw ziel, met geheel uw verstand en geheel uw kracht’. Woorden uit het boek Deuteronomium; we hoorden ze in de eerste lezing. Woorden om altijd dicht bij je te hebben. Het is niet zomaar een vrome spreuk; het is een kerntekst van elke gelovige jood. In deze woorden klopt het hart van Israël; het is te vergelijken met onze geloofsbelijdenis. Er zijn vrome joden die deze woorden niet kunnen uitspreken zonder ontroering, die tot tranen toe worden bewogen bij dit onpeilbaar mysterie. Hoor Israëll! Hoor naar wat God in uw leven en in dat van uw voorvaderen gedaan heeft. Maar ook: zie op, geef gehoor! Dan zult Gij leven, Gij en uw nageslacht.

Horen en leren, altijd weer, steeds opnieuw, dat is Israël opgedragen en dat is ook voor ons als kerk een gebod. Nooit kunnen we zeggen: ach, nu weten we het wel, we hebben er verder geen omkijken naar. Want Gods Woord tot zijn volk, tot ons, torent niet hoog boven ons uit. Het is dichtbij, in onze mond, in ons hart, het daalt af tot ons, en het gaat met ons mee door de tijden. Het is 'elke morgen nieuw' staat er in de psalmen. Daarom moeten we telkens opnieuw horen wat tot ons gezegd is - en wat tot ons gezegd wórdt- in de actualiteit van het heden.

Hoor – maar wat moeten we horen? Dat de Heer God is. Hij is enig Heer – er is geen ander. Hij is één: onverdeeld en volstrekt, eenheid en heelheid stichtend in het diepst van ons wezen. Hij is één met ons, en wij als christenen weten Hem één geworden met ons door de komst van Jezus zijn Zoon.

De Heer is één - dat is niet zomaar een kreet. Elders in de Schrift, bij het begin van de tien geboden, volgt direct de toevoeging: die u uit Egypte heeft geleid. Dat is geen bijkomstigheid. God is onze God, juist in zijn daden van bevrijding en barmhartigheid. Ze horen wezenlijk bij Gods Naam: wie God zegt barmhartigheid en bevrijding. De Heer is één – er is geen ander. Loop geen andere goden na, die niet barmhartig voor je zijn en je niet kunnen bevrijden. De Heer is één, Hij is onze God. God wie? Niet een God tegen ons, maar God met ons – Immanuël. Hij heeft de mens tot zijn zorg gemaakt. Hij vraagt naar de mens, zoekt naar hem, smeekt om hem. Als God een vraag stelt in de Schrift, vraagt Hij altijd naar de mens. ‘Adam, waar ben je? Waar is je zuster, je broer?’

Hoor – en vergeet niet de namen van wie je zijn toevertrouwd. Rust niet voor je een plaats hebt bereid voor wie je gegeven zijn. Sluit niet je ogen voor je naaste, voor wie is als jij. Hoor het bloed dat roept uit de aarde; kostbare mensen, allemaal.

God is een God van liefde. God is zelf liefde, geheel en al, zoals de eerste brief van Johannes het zegt. Liefde: scheppende en stuwende kracht die mensen samenbrengt en bijeenhoudt. Liefde: gave van Gods Geest. God is enig Heer; je zult Hem liefhebben met al wat in je is. Zoals Hij ons heeft liefgehad, zo zullen ook wij Hem beminnen. De mens is ook hierdoor beelddrager van God: door toegewijde en aandachtige liefde, die trouw houdt en die eeuwigheidswaarde heeft.

Als God ons zozeer heeft bemind, moeten ook wij elkaar liefhebben. Moeten? Gij zult uw naaste beminnen als uzelf, voegt Jezus eraan toe. We zullen elkaar beminnen. In de woorden 'Gij zult' klinkt niet alleen een opdracht, maar ook een soort van toekomstvisie: wij zullen mensen zijn van liefde. Wij zullen beminnen; deze aarde zal worden omgevormd tot oord van vrede. Wij zullen ooit gekeerd zijn van liefdeloosheid en onverschilligheid, van eigengereidheid, verharding, verbittering en verzuring. Wij zullen liefhebben – echt en helemaal. Wij zullen beminnen zoals wijzelf gekend zijn. Wij zullen leven – de kracht van Gods liefde is niet te stuiten.

De Schriftgeleerde die Jezus de vraag stelde naar het voornaamste gebod, kan dit alles alleen maar beamen. Hij herkent zich in die woorden, ze gaan leven voor hem. In deze woorden kan hij wonen. En tegelijk is hij dicht bij het onuitsprekelijke: hij is niet ver meer van het koninkrijk Gods.

Dat de liefde van God ook ons mag bezielen. En dat wijzelf erin thuis mogen zijn. Want, zoals Johannes schrijft in zijn eerste brief: wie in de liefde woont, woont in God. En God is met hem.